

Miroslav Radaković

Esmeralda

Jezik je posekao više glava nego sablja, stalno mi je ponavljao otac.

- A zašto se ti mešaš? Prigovaraš učiteljici jer je kaznila Slavka? – Ljutio se moj otac na mene.
- Tata, Slavko nije prepisivao. Milan je prepisivao od Slavka.
- To se tebe ne tiče, to nije tvoj problem.
- Ali, tata...
- Ćuti! Beži u krevet da te ne ošamarim! Zavezaću ja tu tvoju jezičinu! Ti si mi našao da isteruješ pravdu!

Tata mi je uvek govorio da je jezik oterao dedu u zatvor, zato što je na prvim izborima posle rata ubacio kuglicu u pogrešnu kutiju i, pride, govorio protiv nove vlasti. Kasnije, deda se povukao na selo, a tata se žalio da nisu hteli da ga prime u partiju dok se nije javno odrekao oca. Nije mu bio ni na sahrani, jer bi ga zbog toga izbacili iz partije ili smenili s mesta šefa smene u fabrici. Ja sam sve više shvatao da je tata u pravu. Zašto bih se ja zamerao učiteljici i rizikovao da ne budem *vrlodobar* đak?

- Da li bi Slavko tebe branio? – sutradan, za ručkom, nastavio je moj otac.
- Kakav najbolji drug? Ti si sâm sebi najbolji drug, to zapamti! Ljudi su kao hijene i samo čekaju da pogrešiš da bi te pojeli.

U vreme kad sam završavao školu, u našoj državi su započela nemirna i teška vremena. Zemlja je bila pod sankcijama. Ja nisam imao stalan posao i prodavao sam švercovanu robu na pijacama. Organizovani su prvi *slobodni izbori*. Nisam hteo da rizikujem kô moj deda, mada se nije glasalo kuglicama. Možda imaju neki tajno obeležen papir, kako mogu da znam, pa ako ne bih glasao za vlast, mogla bi me zadesiti dedina sudbina? Jedan od komšija nam je priznao da je glasao za opoziciju, iako nije otišao u zatvor. Ipak, nikad se ne zna.

Živeli smo siromašno, na ivici bede. Inflacija je bila

neizdrživa. Meni su bili obećali neki posao, ali ga nisam dobio. Komšija me je pozvao da odemo zajedno na demonstracije protiv vlasti. Imao sam želju, jer je život stvarno bio nepodnošljiv. Ali, šta ako me neko vidi? Ili snimi? Ipak sam ostao kod kuće s mamom, tatom i sestrom, i svi smo gledali seriju *Esmeralda*. Emitovala se već dve godine na televiziji. Glavna glumica je bila slepa, ali mudra. Mi sigurno nismo bili slepi, ali nisam znao da li smo mudri. Zaboravio sam da kažem da sam podržao komšiju što ide na demonstracije, ali ipak da me niko ne čuje. Rekao sam mu da bih i ja išao, ali da mi majci nije dobro. Slagao sam.

Dobro je što nisam otišao. Policija je uhapsila nekoliko demonstiranata, a i komšija je kasnije imao problema jer su mu u pekaru upali inspektori, finansijski i sanitarni. Sutradan je na vratima osvanuo natpis da je pekara zatvorena. Znao sam da je to osveta za njegov politički stav kod glasanja. Dakle, opet jezik!

Komšija prekoputa se s porodicom odselio u inostranstvo. Sreća što nismo imali neke bliske odnose jer je on bio druge nacionalnosti i vere, a to nije bilo poželjno. Ko zna šta bi on uradio protiv nas da je ostao ili da su ovi njegovi dobili rat? Moraš danas biti oprezan s kim pričaš, a pogotovo s kim se družiš. Ti si sâm sebi najbolji drug, pametno je govorio moj otac.

Sestra se udala, a i ja sam se iste godine oženio. Tata je insistirao da oba venčanja budu u crkvi, mada pre dvadeset godina svom rođenom bratu nije otišao na svadbu baš zato što se venčavao u crkvi. Stric s porodicom već dugo živi u Kanadi i nije nam došao na svadbe. Komšija i moj drug Slavko su bili na obe svadbe i naručivali pesme protiv vlasti. To je veoma smetalo mom tati, kao i sestrinom mužu, koji je radio za bezbednosnu agenciju. A i meni.

- Opet ovaj tvoj drug Slavko pravi probleme – ljutio se moj otac.

Rat se završio i teška vremena su se polako udaljavala. Živeli smo bolje. Nisam više morao da prodajem robu na pijaci, zaposlio sam se. Uvek smo glasali za vlast, jer nas

je dedino iskustvo naučilo da ne razmišljamo mnogo i da drugima ništa ne pričamo. Ukratko, da gledamo svoja posla. Komšije druge nacionalnosti više se nisu vratile, a njihova kuća se prodavala.

Vremena za koja smo verovali da su odnela sve dotadašnje muke – kratko su potrajala. Ponovo su se nad nama nadvili crni oblaci. Žena mi nije radila. Sreća da je zet bio unapređen u bezbednosnoj službi, pa je uspeo da je zaposli u jednoj državnoj agenciji. Moja žena je inače završila višu poslovnu školu i služila se engleskim jezikom. Njeno zaposlenje nam je puno pomoglo. Svaki dinar nam je mnogo značio.

Jedne večeri mi se požalila da joj se direktor udvara, da ju je nekoliko puta kao slučajno dodirnuo po zadnjici i da sada hoće da s njim ide na sajam u Milano. Pitao sam je koliko to traje. Rekla je da traje od početka, ali da se sada boji da putuje sama s njim. Kad nisam izašao iz sopstvene kože! Iste večeri pozvao sam zeta. On mi je rekao da neće da priča telefonom, nego da se vidimo i da mu tada sve kažem.

- Ti hoćeš da ga biješ?! Da li si ti normalan?! – podviknuo mi je zet.
- Šta da radim? Da ga tužim?
- Koga ćeš da tužiš? Njega? Da li si ti pri svesti? Znaš li ti ko je on?
- Ne znam. Šta mi predlažeš?
- Ništa, eto šta da radiš! Neka ti žena ode u Milano, dobiće neki poklon, zadržaće posao i napredovaće.
- Kako misliš – napredovaće?
- Ne razumem pitanje.
- Kako će napredovati?
- Lepo! Napredovaće, dobiće veću platu, a preko njegov direktora možemo i tebi da pomognemo da napreduješ.

Bilo mi je teško. Ali, ako joj zabranim da ode u Milano, možda bi mogla da izgubi posao. A ovako može da napreduje. I ja bih mogao da napredujem. Rekao sam joj da ide, ali da se pazi. Na nacionalnoj televiziji reprizirala

se serija *Esmeralda*. Ona u kojoj je glavna junakinja slepa, ali mudra.

- Budi kao Esmeralda – predložio sam ženi i poželeo joj srećan put.
- Da budem mudra, to mogu, ali slepa – ne mogu! – odbrusila mi je žena kad je odlazila.

Vratila se iz Milana. O njenom putu nismo progovorili ni reč.

Ponovo su bili izbori. Ovog puta smo morali da slikamo glasački listić. Ja još čekam unapređenje, koje će biti posle izbora. Moj drug Slavko je, kao nekad moj stric, otišao u Kanadu. Komšija je zatvorio pekaru. Kuću komšije druge nacionalnosti kupio je moj zet, da nam bude bliže.

Za Zadušnice sam vodio decu na groblje, da zapalimo sveću onom mom dedi kome je jezik bio brži od pameti. Borio se u Drugom svetskom ratu, to je bilo nesporno, ali je kuglicu ubacio u pogrešnu kutiju. Sahranjen je u istom grobu u kome i pradeda, inače podoficir Prvog svetskog rata i solunski borac. Moja porodica je zaista imala čime da se diči, ali deci ipak stalno ponavljam – jezik za zube! Da ne prođete u životu kao vaš pradeda a moj deda.

Na Drugom programu nacionalne televizije, u pet popodne, reprizirala se 131. epizoda *Esmeralde*. Precizno sam isplanirao da svi budemo u to vreme kod kuće i zajedno je pogledamo. Uostalom, ta serija je bila porodični ritual u našoj kući. Ipak smo zakasnili jer su kod zgrade Skupštine bile demonstracije. Zbog odvajanja još jednog dela naše zemlje i teške ekonomske krize.

Nisam više mogao da izdržim tenziju i pritisak u glavi, morao sam konačno da izbacim iz sebe šta mislim i osećam. Pozvao sam televiziju telefonom.

- Kako ste mogli reprizu naše voljene serije da stavite u poslepodnevni termin, budale jedne?

Rekli su mi da ne brinem, da će biti još repriza.